

פח:

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

עין משפט
גו מצוה

(א) [לקמן גכ.] (ב) כלה י:ג
מפירות פ"א (מ"ה),
(ג) [פי' חו"ט] זכיתו חז:
ד"ה כל חלה וחו"ט חולין
גכ: ד"ה ופ"א (ד) [דברים
סד.] (ה) [מג"א] כלה לא
מלאכי מפרש דק פסוקין
דהכא מפרש מפי ר' אפי
ק"ו (ו) [ג"ל] לון וי"ה
מפ"י ע"י רש"י,
(ז) [דברים סה.] (ח) [כ"ז
נראה מייחזק.] (ט) [וי"ה חו"ט
קידושין טו:] (י) [מ"ה חמר
ק"ל].

הגהות הב"ח

(א) חו"ט ד"ה ע"י וכו'
עד שחלה נעמה אינו
חייב אלא על גמרה
מיבעי ליה:

גליון הש"ס

ת"ם ד"ה ומה וכו' ק"ו
שאינו אמת. ט"ו קידושין
דף טו ע"ב חו"ט ד"ה
ח"ק יב"לנה וע"ן נכש"י
בדעת דף ס"א ע"ה ד"ה
שליש טע"ו:

מוסף רש"י

איהו גורגן למעשרות.
לעיל מינה איירי בפירות
וקאמר אימתי גמר מלאכתו
ליקבע למעשר וביצה י"ג.
משיפסקו. משמעל פיקס
שלקו ויהא ממון פתח
נכאשו כמו ש"ס ממוחזק
וטפל מלאכי כמחייב
(מ"ח).

עשר העשר ואכלת. מרי קראי דסמיכי להדדי: אלא כנפשו למאי
אסא. הואיל וגבי לוקח נמי פטור פועל ל"ל קרא: אס חסמת.
קל"ט דמיס שלא לאכול או בחזקה: פטור. מלאו דלא מחסודו
ולא חילף מינה לחיובא מקל וחומר דלקמן: איכסו גורגן של

פירוס למעשרו. שיהא קרוי גורגן
וגמר מלאכה לאסור נהן אכילת
עראי: משיפסקו. (ו) מפרש במסכת
ביצה) משמעל פיקס שלהן והוא
פרט הגבל נכאשו ודנוק צו ולאחר
זמן הוא נופל בתלוש: עד שיפסקו
מיבעי ליה. הואיל ולאשמועינן אלא
דלף בית אינו קובע עד שיפסקו
הכי איבעי ליה למיתני והשחא דתניא
משיפסקו לאשמועינן אלא דמשיפסקו
נחמיינו בכל מקום שהן: ה"ג גורגו
למעשר להחייב עליו משום טבל
משיגימר מלאכתו ואינו גמר מלאכתו
מלאכה הכנסתן: מאי לאו כשדרי
ומאי הכנסתו כדרימו ואסיפתו לכרי
(ו) לשום כניסו: לא הכנסתו לביה.
ולשון כניסה הוא: כי קאמר ר' ינאי.
בדית קובע: כענינים וויס. העומד
לאכילה ופך הן ככלל תבואה ומעשר
שלקו מן המורה וכו' וכלו בני גורגן
יניהו וסיפתן לביה קובעתן שאין
להם קביעות אחר: אכל מעין וכו'.
והדאמר בעלמא (פסחים דף ט.) גבי
חבר שמת והיית מגורה מליאה פירות
מעיקרא אימור דלא טבול כרבי
אזשיא דלמר אדם מערים על
תבואתו וכו' לית ליה האי תירוצא
אלא אפי' בחטין ושערין נמי
אמרה רבי ינאי: שור כסלו. לא
מחוס שור כדסי' (ו) שאינו אוכל
במחוכר. כלומר דלא אשכחן ליה
כדריא: שאסא מזוזה להחיוסו. ומי
אחיך עמך: קמה קמה. כי תבא
במת רעך על קמת רעך: לכתף.
לשאל הענינים ותבירו בלגרי דהוה
מלאכתו בתלוש: אדם שאינו אוכל
כסלו. כלומר דלא אשכחן קרא
כדריא: אס אינו ענין לאדם
במחוכר. דמחז מינייהו נפקא:
מכרי

כי תבא בכרם רעך מי לא עסקינן יששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול שור
במחוכר מנ"ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל
במחוכר שור שאוכל בתלוש אינו דין ישאוכל במחוכר מה לאדם שכן
אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור
מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה
להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אינו דין שאתה מצווה להחיותו ארך
קרא יוחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחוכר מנ"ל אמר קרא רעך
רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחוכר תנהו ענין לשור במחוכר רבינא
אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחוכר צריכי קראי דכתי' לא תחסום שור בדישו
מכרי

דחתם ליכא למיטעי כי הכא אי נמי התם נקט משיקפה לאפוקי ממ"ד דתניא חבר הכי משיסלה
ומשיסלה אתא לאפוקי מוסס בן ארבעים יום א"ג אידי דתנא משירד לצור לכך נקט ככולהו בן:

כי קאמר רבי ינאי ביתים וענבים דלאו בני גורגן נינהו. ואע"ג דתירוש ויזהר כמיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין
ושמן ר' ינאי מייירי נשאלו דעתו לדרכן אלא לאכול כן דחייב לעשר מן התורה ברחיית פני היות אע"ג דבפסוק לא מנינו אלא
תירוש ויזהר דגן אין רגילות לאכול כשגבילם ולכן לא מחייב לעשר אלא עד שמתמר:

ומה שור שאינו אוכל במחוכר. במסקנא דריש דשור אוכל במחוכר והשחא אכתי לא מסיק אדעמיה וכלאו הכי לא קאי האי ק"ו
ויאסא תאמר אמאי עבד ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו'
יש לומר דניחא ליה לעשות קל וחומר מאכילה כשעת מלאכה שחא ללמוד:

מאי אאו משיפסקו בשדה. לא מני לטויי מדרבנן הוי כדמוכח
בסוף המביא (כדי יין) וביצה דף לה. דלפי' מדרבנן לא
קבע בגמר מלאכה לחודה דכתר גמר מלאכה צעין שבת וחזר
ומקם לקבוע ואס תאמר אדפרין מיניה לר' ינאי ור' יוחנן תקשה

יעשר תעשר ואכלת ואלא מוכר תבואת
ורעך ילא לוקח אלא מדרבנן וקרא אסמכתא
בעלמא אלא כנפשוך למאי אתא לכדתניא
א"כנפשוך מה נפשוך אם חסמת פטור ד' אף
פועל אם חסמת פטור מתיב מר וזוטרא
איהו יגורגן למעשרות בקישואים וברלועים
משיפסקו ואמר רבי אסי משינמל פיקס
שלקו מאי לאו משיפסקו אפי' בשדה לא
משיפסקו בבית אי הכי משיפסקו עד
שיפסקו מיבעי ליה אי הנא עד שיפסקו
ה"א עד דגמר לפיקוסיהו קמ"ל משיפסקו
מכי אתחולי פיקוסיהו מתיב מר וזוטרא
בריה דרב נחמן גורגו למעשר לחייב עליו
משום טבל משתגמר מלאכתו ואיהו גמר
מלאכתו מלאכת הכנסתו מאי לאו הכנסתו
אפילו בשדה לא הכנסתו לבית זה הוא גמר
מלאכתו ואיבעית אימא כי קאמר רבי ינאי
ביותים וענבים דלאו בני גורגן נינהו אבל
חטין ושערין גורגן כדריא כתיב ביה
אשכחן אדם במחוכר ושור בתלוש אדם
בתלוש מנ"ל קל וחומר משור וימה שור
שאינו אוכל במחוכר אוכל בתלוש אדם
שאוכל במחוכר אינו דין שאוכל בתלוש
מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו
תאמר באדם שאי אתה מצווה על חסימתו
ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר
משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו
אתה מצווה על חסימתו אדם שאתה מצווה
להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו
אמר קרא כנפשוך כנפשו של פועל מה
נפשו אם חסמת פטור אף פועל אם חסמתו
פטור ואלא אדם בתלוש מנ"ל אמר קרא
קמה קמה ב' פעמים אם אינו ענין לאדם
במחוכר תנהו ענין לאדם בתלוש ר' אמי
אמר אדם בתלוש לא צריך קרא כתיב

מאי אאו משיפסקו בשדה. לא מני לטויי מדרבנן הוי כדמוכח
בסוף המביא (כדי יין) וביצה דף לה. דלפי' מדרבנן לא
קבע בגמר מלאכה לחודה דכתר גמר מלאכה צעין שבת וחזר
ומקם לקבוע ואס תאמר אדפרין מיניה לר' ינאי ור' יוחנן תקשה
מיניה על המשנה שמלכיה חזר אחר
גמר מלאכה בסוף המביא כדי יין
(שס) וי"ל דהוה מני למימר וליטעמין
אי נמי דשחא קישואין ודלועין בני
גורגן נינהו כמו חטין ושעורים ולכן
אין קשה על המשנה דמלכיה חזר
דליכא לאוקמה במידי דלאו בני גורגן
ולא פריך אלא על ר' ינאי ור' יוחנן
דלפילו בחטין ושעורים מזכיר חזר
ולבסוף כי משני אי בעית אימא
דרבי ינאי לא מייירי אלא ביותים
וענבים משני נמי פירכא דהכא:
לא משיפסקו בבית. אין לפרש
משיפסקו כשדרי ואחר כך
הכניסו לבית דהא לישנא לא משמע
הכי ועוד דפריך עד שיפסקו מיבעי
ליה פירוש דהוה משמע דלפילו
הכניסו בבית אינו חייב במעשר
עד שיפסקו אלמא ה"פ משיפסקו
מנ"ל היות ומינה כיון דהכניסו
לבית קודם גמר תקנה אמאי חייבים
מ"ש ממכניס תבואה בזמן שלה
דלמר ר' אשעיא (פסחים דף ט.)
דפטור מן המעשר ואין לומר דהא
דקאמר רבי אשעיא דין שמהא
בזמנו אוכלת ופטורה מן המעשר
והיינו קודם מירוח דל"כ אין זו
הערכה ועוד דפ"ק דפסחים (דף ט.)
ושם פריך ואין ספק מוליא מידי
ודלא (והמתן) (והמתן) חזר שבת
והיית מגורה מליאה פירות אפילו
הס בני יומן הרי הם בחזקת מתוקנין
(ו) (דמסקה על חבר) כי והא התם
דודאי טבל ספק עשירינהו ספק לא
עשירינהו וקאמי ומוליא מידי
ודאי ומשני התם ספק וספק הוא
דאימור עבד כד' אשעיא ואס
היה לריך לעשירינהו אחר מירוח
מאי קאמר דלפילו עבד כר' אשעיא
השחא שסם ממורחיס חייב במעשר
ואמאי הוה בחזקת מתוקנין יש לומר
דודאי חטין ושערין שדרכן למרמן
כשדרי ולכניסו לבית ממורחיס אין
מחויבים במעשר אפי"ו ראו פני
הבית ממורחיס אכל קישואין ודלועין
רגילות להכניסו בבית עם הפיקוס:
עד שיפסקו טיבעי א"ה. וכן דייק
בסוף פרק ארבע מיתות
(פסחים דף ט.) א"ב עד שמהא
נערה (ו) מיבעי ליה ואס תאמר
שליה ר' ישמעאל בע"ז (דף ט.) ושם
ד"ה ר"ע) דלמר ר' עקיבא משיקפה
עד שיקפה מבעי ליה לאפוקי מתגא
קמא דלומר משירד לצור יש לומר

משיפסקו כשדרי ואחר כך
הכניסו לבית דהא לישנא לא משמע
הכי ועוד דפריך עד שיפסקו מיבעי
ליה פירוש דהוה משמע דלפילו
הכניסו בבית אינו חייב במעשר
עד שיפסקו אלמא ה"פ משיפסקו
מנ"ל היות ומינה כיון דהכניסו
לבית קודם גמר תקנה אמאי חייבים
מ"ש ממכניס תבואה בזמן שלה
דלמר ר' אשעיא (פסחים דף ט.)
דפטור מן המעשר ואין לומר דהא
דקאמר רבי אשעיא דין שמהא
בזמנו אוכלת ופטורה מן המעשר
והיינו קודם מירוח דל"כ אין זו
הערכה ועוד דפ"ק דפסחים (דף ט.)
ושם פריך ואין ספק מוליא מידי
ודלא (והמתן) (והמתן) חזר שבת
והיית מגורה מליאה פירות אפילו
הס בני יומן הרי הם בחזקת מתוקנין
(ו) (דמסקה על חבר) כי והא התם
דודאי טבל ספק עשירינהו ספק לא
עשירינהו וקאמי ומוליא מידי
ודאי ומשני התם ספק וספק הוא
דאימור עבד כד' אשעיא ואס
היה לריך לעשירינהו אחר מירוח
מאי קאמר דלפילו עבד כר' אשעיא
השחא שסם ממורחיס חייב במעשר
ואמאי הוה בחזקת מתוקנין יש לומר
דודאי חטין ושערין שדרכן למרמן
כשדרי ולכניסו לבית ממורחיס אין
מחויבים במעשר אפי"ו ראו פני
הבית ממורחיס אכל קישואין ודלועין
רגילות להכניסו בבית עם הפיקוס:
עד שיפסקו טיבעי א"ה. וכן דייק
בסוף פרק ארבע מיתות
(פסחים דף ט.) א"ב עד שמהא
נערה (ו) מיבעי ליה ואס תאמר
שליה ר' ישמעאל בע"ז (דף ט.) ושם
ד"ה ר"ע) דלמר ר' עקיבא משיקפה
עד שיקפה מבעי ליה לאפוקי מתגא
קמא דלומר משירד לצור יש לומר

דחתם ליכא למיטעי כי הכא אי נמי התם נקט משיקפה לאפוקי ממ"ד דתניא חבר הכי משיסלה
ומשיסלה אתא לאפוקי מוסס בן ארבעים יום א"ג אידי דתנא משירד לצור לכך נקט ככולהו בן:
כי קאמר רבי ינאי ביתים וענבים דלאו בני גורגן נינהו. ואע"ג דתירוש ויזהר כמיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין
ושמן ר' ינאי מייירי נשאלו דעתו לדרכן אלא לאכול כן דחייב לעשר מן התורה ברחיית פני היות אע"ג דבפסוק לא מנינו אלא
תירוש ויזהר דגן אין רגילות לאכול כשגבילם ולכן לא מחייב לעשר אלא עד שמתמר:

ומה שור שאינו אוכל במחוכר. במסקנא דריש דשור אוכל במחוכר והשחא אכתי לא מסיק אדעמיה וכלאו הכי לא קאי האי ק"ו
ויאסא תאמר אמאי עבד ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו'
יש לומר דניחא ליה לעשות קל וחומר מאכילה כשעת מלאכה שחא ללמוד:

כה א מ"י פ"ב מהל'
מעשר הלכה א וטור
י"ד ס' שלא ספ"י פטו:
כ"ו ב מ"י שם הלכה ג
(וטו"ע י"ד ס' שלא
ספ"י פ"ב):
כ"ו ג מ"י פ"ב מהל'
שפירות ה"ל ב סמג
ע"ן לא ניש"ע ח"מ ס'
ש"ל ספ"י א':
כ"ח ד ה"ה מ"י פ"ג מהל'
מעשר ה"ל מ (ש"ר)
י"ד ס' דלא ספ"י פ"ג):
כ"ט ו ט"ש"ע ח"מ ס'
ש"ל ספ"י א':
ל ז מ"ה מ"י פ"ג מהל'
שפירות הלכה א סמג
לא"ן קפ"ד ניש"ע ח"מ ס'
ש"ל ספ"י א':

תורה אור השלם

- 1 עשר חשבו את כל
תבואת וירעך וירצא
השדה שנה שנה
ואבלת למנו ין אלהיך
במקום אשר יבחר לשכן
שמו שם מעשר דגןך
חירוף וירעך וברצת
בפרך ורצאך למנון
תלמוד לריאה את ין
אלהיך כל היום:
דברים י"ב כג
2 כי תבא בכרם רעך
ושבע ענבים כנפשוך
שבעך וא"ל בליך לא
תתן: דברים כג כה
3 כי תבא בקמת רעך
וקטפת מליית בידך
וחרמש לא תתן על
קמת רעך: דברים כג כו
4 אל תקח מתאו שך
ותרבית וריאת טאליוך
ודי אחיך עמך.
ויקרא כה לו
5 לא ותחס שור
כדריש: דברים כה ר